

10. Талицкая Н. В. Срфиды (Diptera, Syrphidae) – афидофаги в плодовых насаждениях Молдавии // Защита растений от вредителей и болезней. – Кишинев, 1975. – С. 78 – 83.
11. Чернов Ю. И. Антофильные насекомые в подзоне типичных тундр Западного Таймыра и их роль в опылении растений // Структура и функции биогеоценозов Таймырской тундры. – Л., 1978. – С. 264 – 290.
12. Чопик В. І. Високогірна флора Українських Карпат. – к.; Наукова думка, 1976. – 270 с.
13. Штакельберг А. А. Отряд Diptera — двукрылые. Введение. Сем. Syrphidae — журчалки // Г. Я. Бей-Биенко (Ред.). Определитель насекомых европейской части СССР. — Л.: Наука, 1969. — Т. 5. — Ч. 1. — С. 7–96.
14. Hippa H., Nielsen T.R., Steenis, J. v. 2001. The West Palearctic species of genus *Eristalis* Latrielle (Diptera, Syrphidae) // Norw. J. Entomol. – N 48. – P. 289 – 327.
15. Peck L. V. Family Syrphidae // Soos A. & Papp L. (eds.). Catalogue of palearctic Diptera. — Budapest: Akademiai Kiado, 1988. — Vol. 8 (Syrphidae-Conopidae). — P. 11–230.

Was research the Syrphidae (Diptera, Insecta) which is pollinating of Arnica montana. Was show what Arnica montana is pollinating preference of Syrphidae with genus Eristalis.

Key words: Syrphidae, Diptera, Eristalis, Arnica.

УДК 594.38

Софія Савчук, Любов Маховська

НАЗЕМНІ МОЛЮСКИ УРБАНІЗОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПРИКЛАДІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ТА ЇХ БІОТОПІЧНИЙ РОЗПОДІЛ

Коротко охарактеризовано стан та перспективи вивчення фауни та екології наземних молюсків м. Івано-Франківська. На підставі власних зборів наведено видовий список наземних молюсків на різних біотопах.

Ключові слова: Gastropoda, Pulmonata.

Вступ

Наземні молюски (*Gastropoda, Pulmonata*) є важливим компонентом як природних так і антропогенних територій. Видове багатство наземних молюсків міст залежить від фізико-географічного регіону, розмірів міста, біотопічної різноманітності, рельєфу, антропохорії та деяких інших факторів [3]. Багато видів молюсків мають схильність до синантропізації [3,4]. Антропогенні зміни біотопів разом з антропохорією можуть бути причиною утворення малакоценозів, що не мають аналогів у природних екосистемах і заслуговують на подальше ретельне вивчення.

Матеріали та методи

Дослідження проводилися протягом 2000 – 2007 років у різні пори року. Проводилися якісні і кількісні дослідження. Місця збору були обмеженими ділянками відносно однакової рослинності. Особливу увагу звертали на каміння, стовбури дерев, схили, найрізноманітніші сховища (дошки, поліетиленові пакети, різне сміття). Молюсків збирали вручну, визначали, проводили розтини та конхологічні заміри [2].

Результати та обговорення

На основі власних зборів складена таблиця з виявленими видами. Наземні молюски поширені в межах міста та околицях дуже нерівномірно, нами виділено такі місця збору молюсків:

1. Берег р.Бистриці Надвірнянської,
2. Берег р.Бистриці Солотвинської,
3. Парк культури ім. Шевченка,
4. Меморіальний сквер біля драмтеатру,
5. Сквер ім. воїнів-інтернаціоналістів,
6. Сквер по вул. Молодіжній,
7. Вовчинецькі гори,
8. Сади, городи, дачі в межах міста.

Умовно місця збору поділені на 3 типи біотопів:

1. Береги Бистриць,
2. Парки, сквери, городи.
3. Відкриті степові ділянки на Вовчинецьких горах.

Молюски трапляються порівняно великими скупченнями, особливо біля великих каменів, на вологих стовбурах дерев, у підстилці. Новими сховищами для молюсків стали поліетиленові пакети, папір, картон, різноманітне сміття, що затримує вологу.

Таблиця 1. Біотопічний розподіл наземних молосків в Івано-Франківську та околицях.

N п/п	Назва виду	БІОТОПИ			Ареал (за Kerney)
		1	2	3	
1.	<i>Succinea putris</i> (L.)	+			євросибірський
2.	<i>Coblicopa lubrica</i> (Mull.)	+		+	голарктичний
3.	<i>C. lubricella</i> (Porro)		+		голарктичний
4.	<i>Truncatellina cylindrica</i> (Fer.)			+	європейський
5.	<i>Pupilla muscorum</i> (L.)			+	голарктичний
6.	<i>Vallonia costata</i> (Mull.)			+	голарктичний
7.	<i>V. pulchella</i> (Mull)		+	+	голарктичний
8.	<i>Chondrula tridens</i> (Mull)	+			південносхідноєвропейський
9.	<i>Arion subfuscus</i> (Drap)	+			європейський
10.	<i>A. distinctus</i> (Mab.)	+	+		голарктичний
11.	<i>A. fasciatus</i> (Nils)			+	північнозахідноєвропейський
12.	<i>Vitrina pellucida</i> (Mull)			+	голарктичний
13.	<i>Aegopinella minor</i> (Stab.)			+	південносхідний та середньоєвропейський
14.	<i>Zonitoides nitidus</i> (Mull)		+		голарктичний
15.	<i>Limax maximus</i> (L.)	+	+		південно- та західноєвропейський
16.	<i>Bielzia coerulans</i> (M. Bielz)	+			карпатський
17.	<i>Deroceras leae</i> (Mull)	+			голарктичний
18.	<i>D. reticulatum</i> (Mull)		+		європейський
19.	<i>Eumphalia strigella</i> (Drap.)		+		середньоєвропейський
20.	<i>Trichia hispida</i> (L.)			+	європейський
21.	<i>Capaea vindobonensis</i> (Fer.)	+		+	південносхідноєвропейський
22.	<i>Helix pomatia</i> (L.)	+	+	+	середньо- та південно-східноєвропейський
23.	<i>Helix lutescens</i> (Rssm.)	+		+	дунайськоподільський
24.	<i>Boettgerilla pallens</i> (Simr.)		+		кавказький
25.	<i>Cochlodina laminata</i> (Mont.)		+		європейський

26.	<i>Bradybaena fruticum</i> (Mull)	+			середньо- та східноєвропейський
27.	<i>Lacinararia plicata</i> (Drap.)	+			середньо- та східноєвропейський

Висновки

На території дослідження виявлено 28 видів наземних моллюсків *Gastropoda*, *Pulmonata*, з них голарктичних видів 10, європейських 10, кавказький 1 та євросибірський 1 [1,2]. Видовий склад моллюсків виявляється досить однорідним межах дослідженої території. Найтипівішими елементами наземних малакоценозів є *Helix lutescens*, *Helix pomatia*, *Bradybaena fruticum*, *Deroceras reticulatum*, *Capaea vindobonensis*, *Limax maximus*. З синантропних або схильних до синантропізації достовірно виявлено *Deroceras reticulatum*, *Capaea vindobonensis*, *Limax maximus*, *Arion distinctus*, *Boettgerilla pallens*.

Чисельність наземних моллюсків змінюється протягом року залежно від температури та вологості. Найчисленнішими були популяції *Helix lutescens*, *Helix pomatia*, *Bradybaena fruticum* навесні та влітку 2001 року. *Capaea hortensis* була зареєстрована нами лише у 2002 році в приватних садах. Особини цього виду були, очевидно, завезені не з природних популяцій виду (Західна, Середня, та Північна Європа), а з інтродукованих львівських колоній [4]. Вид не чисельний. Нетипово тепла безсніжна зима 2006-2007 позитивно вплинула на чисельність всіх наземних моллюсків, а посушливе літо 2007 негативно вплинуло на чисельність слизнів. У місцях, де зазвичай вони траплялися, нами були відмічені лише черепашкові види. Особливо негативно впливають на чисельність та видову різноманітність цих тварин періодичні випалювання трави (Вовчинецькі гори).

Виявлені види становлять 18 % видів Західної України [3]. Червонокнижних видів наземних моллюсків на території Івано-Франківська та околиць до цього часу не виявлено.

Література

1. Байдашников А.А. Зоогеографический состав и формирование наземной малакофауны Украинских Карпат // Зоол. журн. – 1988. – 67, № 12. – С. 1787 – 1797.
2. Лихарев И.М., Раммельмейер Е.С. Наземные моллюски фауны СССР // Определители по фауне СССР. – М.–Л. Изд.-во АН СССР, 1952. – 43. – 512 с.
3. Сверлова Н.В. Биотопическое распределение наземных моллюсков города Львова и его окрестностей // Вестн. зоол. – 2000. – Т. 34, вып. 3. – С. 73 – 77.
4. Сверлова Н.В. Историчні зміни у наземній малакофауні великого міста на прикладі Львова // Сучасна екологія і проблеми сталого розвитку суспільства. Наук. вісник Укр. держ. лісотех. ун-ту. – Львів: УкрДЛТУ, 1999. – Вип. 9.8. – С. 127 – 130.

The state and perspectives of the study of the land mollusk fauna and ecology in Ivano-Frankivsk was characterized shortly. The list of species disposed mainly by my own experience.

Key words: *Gastropoda*, *Pulmonata*.

УДК 595.773.1

Віктор Шпарик, Артур Сіренко

ВИДОВИЙ СКЛАД, СИНОНІМІЯ ТА СЕЗОННА ДИНАМІКА РОДУ *ERISTALIS* LATRIELLE, 1804 (*DIPTERA*, *SYRPHIDAE*) НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

Проведено дослідження фауни роду Eristalis. Впродовж 2001-2007 рр. нами було виявлено 11 видів сирфід-бджоловидок на території Карпат. Вказано на неточності в старих даних по фауні ерісталин, а також наведена сезонна динаміка роду.

Ключові слова: фауна, *Eristalis*, синонімія, фенологія.

Вступ

Сирфіди, або дзюрчалки одна з найчисельніших родин круглошовних двокрилих. Сирфіди відіграють значну роль в наземних і водних екосистемах від тундри до тропіків завдяки високій чисельності (в Палеарктиці – більше 1800) і різноманітним трофічним зв'язкам. Імаго більшості видів - нектаро- і полінофаги,